

Obrazovno istraživanje: Istraživački pristup u nastavi Prirode i društva

Međunarodno obrazovno istraživanje o stavovima i mišljenju učitelja razredne nastave o istraživačkom pristupu u nastavi Prirode i društva provela je učiteljica razredne nastave Vladimira Fumić u školskoj godini 2023./2024.

UVOD

Istraživački pristup novi je metodološki pristup koji se pojavljuje u Kurikulumu nastavnog predmeta Priroda i društvo. Svojim konceptima i istraživačkim pristupom potiče se samostalno učeničko istraživanje, otkrivanje, zaključivanje i dolaženje do spoznaja. Primjena istraživačkog pristupa u nastavi podrazumijeva aktivnu ulogu učenika te je upravo iz tog razloga neizostavan dio suvremeno orijentirane nastave prirode i društva.

Razvoj prirodoslovne pismenosti učenika potrebno je započeti već od prvog razreda, jer od najranije dobi djeca promatraju svijet oko sebe, opažaju promjene i tome se prilagođavaju.

Upravo su promatranje, opažanje i opisivanje ono na što je u nižim razredima osnovne škole potrebno staviti naglasak kako bismo postupno osposobili učenike za istraživačko učenje.

Kod istraživačkog pristupa učenju treba obuhvatiti iskustveno učenje, učenje otkrivanjem i istraživačko učenje.

Smatram kako je provođenje nastave Prirode i društva najučinkovitije kroz aktivnu izvanučioničku nastavu u kojoj učenici otkrivaju samostalno poput znanstvenika i vlastitim naporima stječu potpuno nova saznanja.

Niti jedan udžbenik i niti jedna učionica, ma kako ona moderno i kvalitetno opremljena bila, ne mogu zamijeniti odlazak u prirodu.

S obzirom na suvremenu nastavnu praksu u kojoj je dobrim dijelom prisutna uporaba računala, odgojno-obrazovni ishodi često se usvajaju metodama koje nisu najučinkovitije za učenike.

Cilj mi je ovim istraživanjem ispitati stavove i procjene učitelja i učiteljica razredne nastave o nastavnoj praksi i provedbi istraživačkog pristupa u nastavi prirode i društva.

Pitanja na koja sam željele dobiti odgovore glase: Koliko su učitelji upoznati s istraživačkim pristupom u nastavi Prirode i društva, smatraju li da imaju potrebne kompetencije za njegovo provođenje te koje specifične prednosti i poteškoće proizlaze iz organizacije i same provedbe u suvremenoj nastavnoj praksi i društvu u kojem živimo.

Pretpostavka je da učitelji razredne nastave provode istraživački pristup u nastavi prirode i društva, ali da u provedbi često nailaze na poteškoće te se iz tog razloga smanjuje broj planiranih sati provedbe istog.

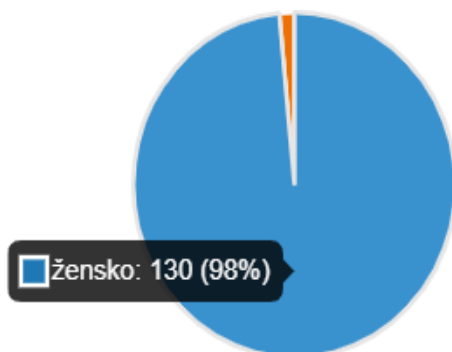
Učitelji su anketna pitanja rješavali koristeći Google Forms obrazac. Učiteljima je bilo postavljeno ukupno 13 pitanja zatvorenog tipa.

Grafikon 1. Spolna zastupljenost ispitanika

1. Odaberite spol:

žensko 130

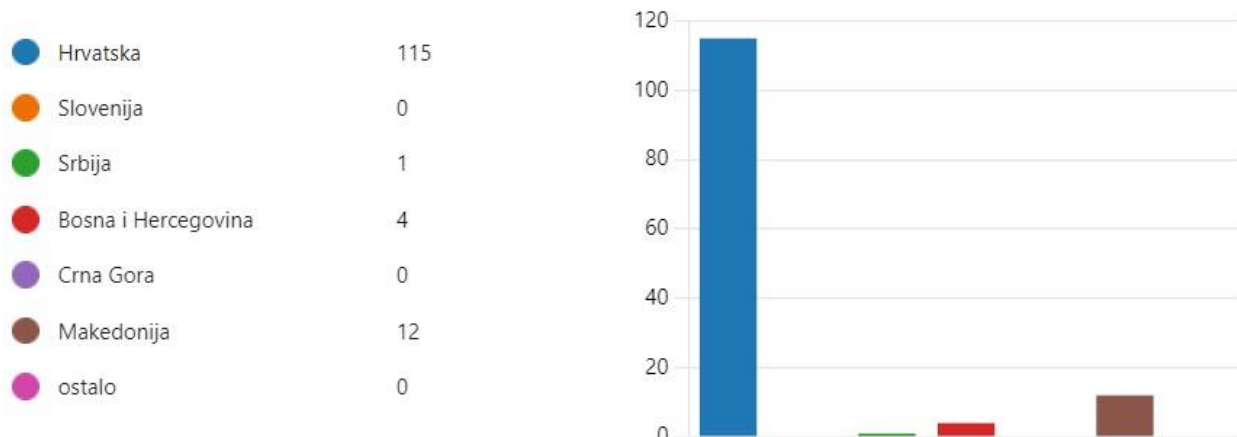
muško 2

Anketu je ispunilo ukupno 130 učiteljica i 2 učitelja.

Grafikon 2. Država iz koje dolaze anketirani učitelji

2. Odaberite državu u kojoj radite:

Najveći dio učitelja koji su ispunili anketu dolaze iz Republike Hrvatske, njih ukupno 115. Iz Makedonije dolazi njih ukupno 12, 4 učitelja iz Bosne i Hercegovine i 1 učitelj iz Srbije.

Grafikon 3. Godine radnog iskustva u razrednoj nastavi

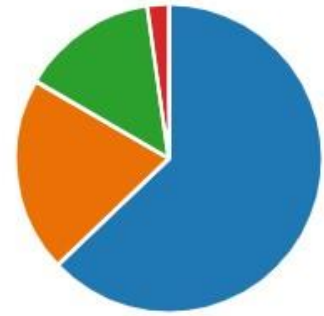
3. Godine radnog iskustva u razrednoj nastavi:

Najveći dio učitelja, njih ukupno 50 (38%), ima između 21 i 30 godina radnog iskustva u razrednoj nastavi. Ukupno 26% učitelja, odnosno njih 34, ima između 11 i 20 godina radnog iskustva u razrednoj nastavi, njih 28 (21%) više od 31 godine, a tek njih 20 (15%) ima najmanje iskustva u razrednoj nastavi, odnosno manje od 10 godina.

Grafikon 4. Zvanje

	učitelj	83
	učitelj mentor	27
	učitelj savjetnik	19
	učitelj izvrstan savjetnik	3

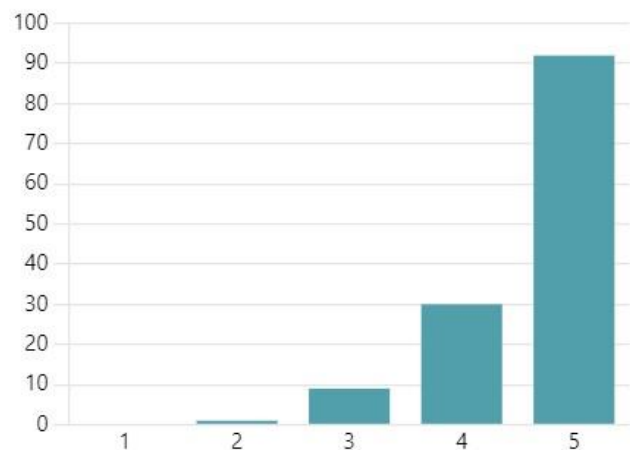

Većina učitelja razredne nastave, njih više od 63%, nije napredovala u zvanje. Od ukupnog broja ispitanika 20% čine učitelji mentori, njih ukupno 27, a 14% čine učitelji savjetnici, odnosno njih ukupno 19. Tek 2%, njih ukupno troje, su učitelji izvrsni savjetnici.

Grafikon 5. Poznavanje istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva

5. Upoznat/a sam s istraživačkim pristupom u nastavi Prirode i društva :

4.61
Prosječna ocjena

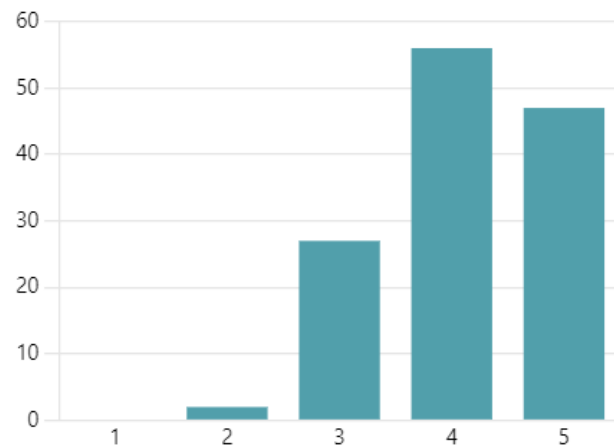
Najveći broj anketiranih učitelja, njih 70%, ocjenom 5 ocijenilo je svoje poznavanje istraživačkog pristupa u nastavi prirode i društva. Nešto manji broj ispitanika, njih 23%, svoje je poznavanje istraživačkog pristupa ocijenilo ocjenom 4, 7% učitelja dalo si je ocjenu 3, a tek 2% ispitanih učitelja dalo si je ocjenu 2.

Ispitani učitelji imali su prosječnu ocjenu 4.61 u poznavanju istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva.

Grafikon 6. Učestalost korištenja istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva

6. Često koristim istraživački pristup u nastavi Prirode i društva:

4.12
Prosječna ocjena

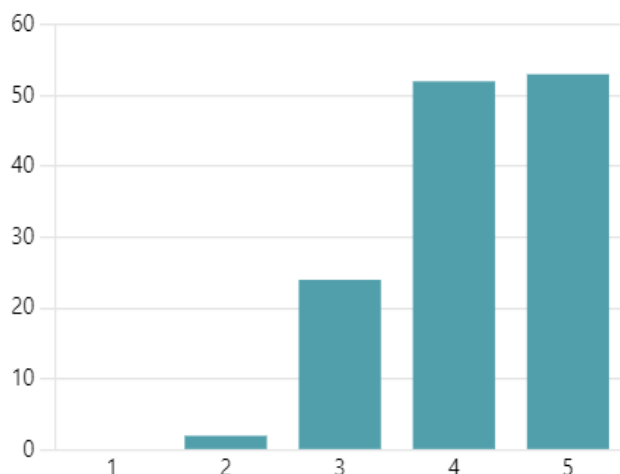
Za učestalost korištenja istraživačkog pristupa u nastavi prirode i društva prosječna ocjena ispitanika je 4.12.

36% učitelja, njih ukupno 47, vrlo često koristi istraživački pristup u nastavi prirode i društva. Najveći dio njih, ukupno 42%, koristi ga često. Ukupno 27 učitelja, odnosno 20%, nešto rjeđe primjenjuje istraživački pristup u nastavi Prirode i društva, a tek 2% učitelja koristi ga rijetko.

Grafikon 7. Procjena kompetitivnosti u provođenju istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva

7. Smatram se kompetentnim/om za provođenje istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva:

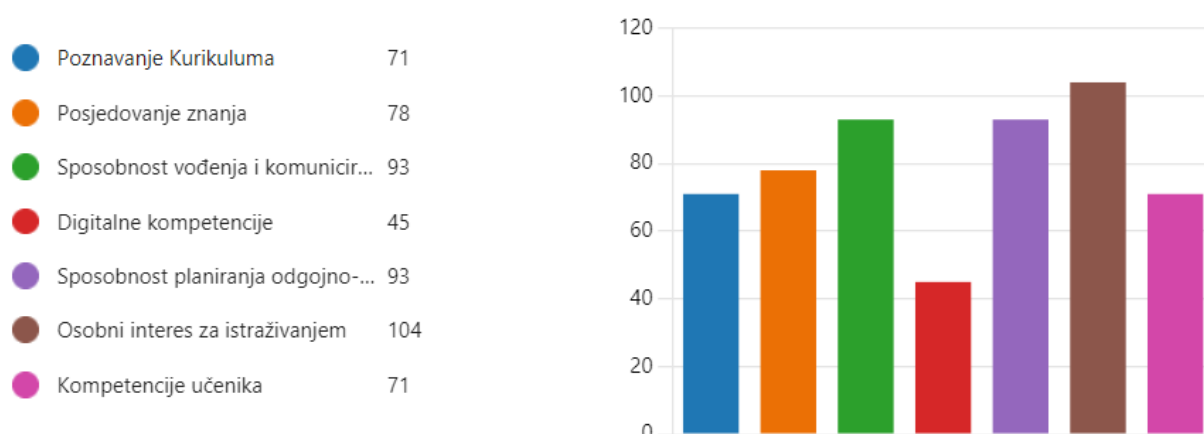
4.19
Prosječna ocjena

Prema mišljenju učitelja najveći broj njih svoje kompetencije za provođenje istraživačkog pristupa u nastavi prirode i društva ocijenilo je ocjenom 5, njih ukupno 53 (40%) i ocjenom 4, njih ukupno 52 (40%). Nešto manje njih, ukupno 18 (24%) ocijenilo je svoje kompetencije ocjenom 3, a tek 2% ispitanika dalo si je ocjenu 2.

Grafikon 8. Najvažnije kompetencije učitelja za provođenje istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva

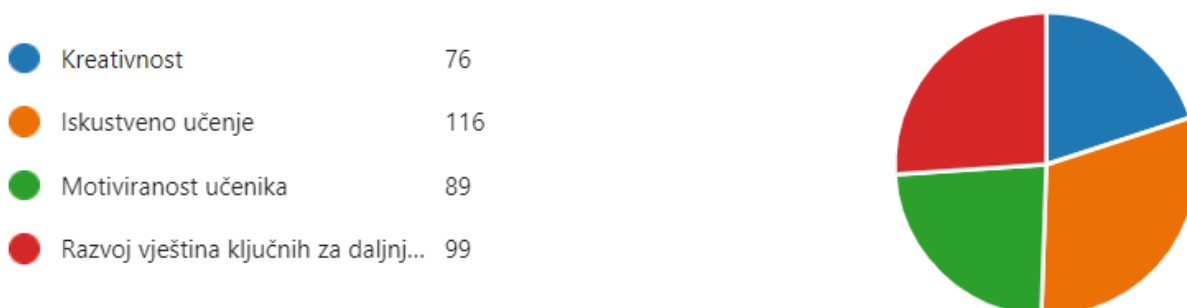
8. Smatram da su u provođenju istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva najvažnije sljedeće kompetencije (moguće je više označiti više odgovora):

Mišljenja učitelja o kompetencijama potrebnima za provođenje istraživačkog pristupa u većini su identična te učitelji smatraju da su osobni interes za istraživanjem, sposobnost planiranja odgojno- obrazovnog procesa te sposobnost vođenja i komuniciranja od najveće važnosti. Tek nešto manje važnima ocijenjeni su poznavanje Kurikuluma, posjedovanje znanja i osobne kompetencije učenika. Digitalne kompetencije ocijenili su kao najmanje važne.

Grafikon 9. Pozitivne strane istraživačkog pristupa

9. Smatram da su pozitivne strane istraživačkog pristupa (moguće više odgovora):

Najveći broj ispitanika istaknulo je iskustveno učenje kao najpozitivniju stranu korištenja istraživačkog pristupa u nastavi Prirode i društva. Razvoj vještina ključnih za daljnje školovanje istaknuli su kao drugu pozitivnu stranu nakon koje još slijede motiviranost učenika i razvoj kreativnosti.

Grafikon 10. Negativne strane provođenja istraživačkog pristupa

10. Smatram da su neke od negativnih strana primjene istraživačkog pristupa (moguće više odgovora):

● Nezainteresiranost učenika	39
● Tehnička neopremljenost škola	89
● Manjak vremena	99
● Održavanje discipline	12
● Nedostatak pribora za istraživanje	102

Najveći broj ispitanika smatra kako su najčešće negativne strane provođenja istraživačkog pristupa nedostatak pribora za istraživanje, manjak vremena i tehnička neopremljenost škola. U najmanjoj mjeri učitelji smatraju da je negativna strana nezainteresiranost učenika i održavanje discipline u razredu.

Grafikon 11. Učestalost provođenja istraživačkih aktivnosti tijekom školske godine

11. Koliko često provodite istraživački pristup u nastavi prirode i društva?

● Nikad	0
● Rijetko (2- 4 puta godišnje)	44
● Ponekad (1- 2 puta mjesečno)	82
● Često (1 puta tjedno)	6

Više od polovice ispitanika, njih ukupno 62%, provodi istraživački pristup u nastavi Prirode i društva jednom do dvaput mjesečno. Jedna trećina ispitanih učitelja provodi ga rijetko, 2 do 4 puta godišnje.

Zanimljivo je da samo 5% učitelja barem jednom tjedno koristi istraživačke aktivnosti u nastavi Prirode i društva.

Grafikon 12. Oblici rada u istraživačkom pristupu

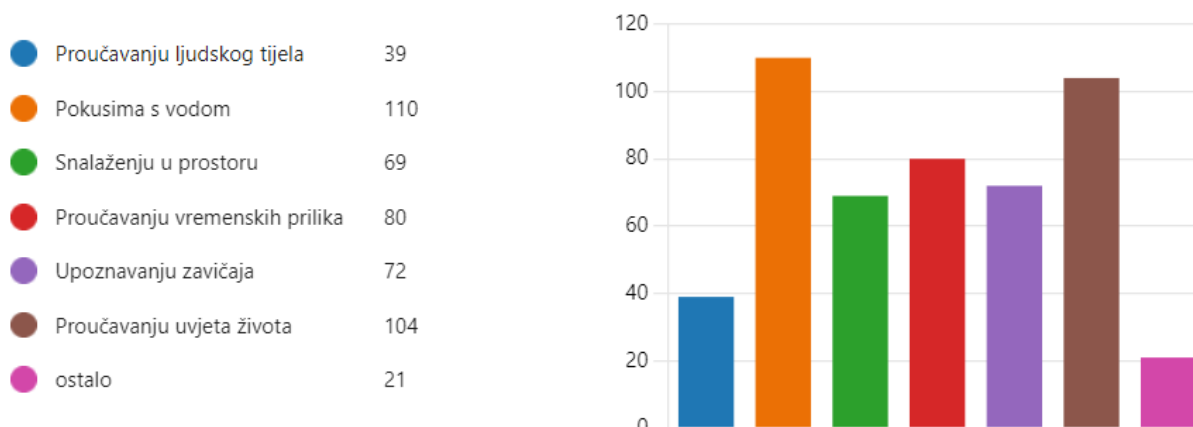
12. Koji oblik rada najčešće koristite u istraživačkom pristupu u nastavi prirode i društva?

Veći dio ispitanika, njih 79% koristi rad u skupini u istraživačkom pristupu u nastavi Prirode i društva. 33% ispitanika najčešće koristi individualni oblik rada, a tek 20% pribjegava radu u paru tijekom istraživačkih aktivnosti.

Grafikon 13. Učestalost istraživačkih aktivnosti kod pojedinih tema u nastavi prirode i društva

13. Istraživačke aktivnosti najčešće koristim u (moguće više točnih odgovora):

Učitelji razredne nastave u najvećoj mjeri istraživačke aktivnosti koriste u proučavanju uvjeta života i u pokusima s vodom. Podatci pokazuju da se istraživačke aktivnosti u nastavi Prirode i društva nešto manje koriste tijekom proučavanja vremenskih prilika, snalaženja u prostoru i upoznavanju zavičaja. Zanimljiv je i podatak da se najmanje istraživačkih aktivnosti provodi kod proučavanja ljudskog tijela.

ZAKLJUČAK

Analizirajući podatke prikupljene istraživanjem možemo zaključiti kako su učitelji koji rade u primarnom obrazovanju učenika u zemljama jugoistočne Europe upoznati s istraživačkim pristupom u nastavi Prirode i društva.

Velika se većina učitelja smatra kompetentnim za provođenje te ga i provode u vlastitoj nastavi.

Istraživačkim pristupom u nastavi kod učenika se razvija kreativnost, komunikacija i znatiželja, koja je urođena svakom djetetu. Posebno se razvijaju vještine promatranja, uspoređivanja, postavljanja pitanja, predviđanja, analiziranja i prikupljanja informacija.

Negativne strane istraživačkog pristupa koje se najčešće spominju su neopremljenost škola i manjak pribora za istraživanje, dok se nezainteresiranost učenika i problemi s održavanjem discipline spominju u vrlo maloj mjeri.

Među učiteljima koji su se odazvali istraživanju većina njih barem jednom ili dvaput mjesečno koristi istraživačku nastavu u nastavnom predmetu Priroda i društvo. Oblik rada koji se najčešće koristi jest rad u skupini, dok su rad u paru i samostalan rad zastupljeni u nešto manjoj mjeri.

Valjalo bi potaknuti i ohrabriti učitelje da što više nastavnih sadržaja iz predmeta Priroda i društvo obrađuju kroz istraživački pristup, jer će veća zastupljenost istraživačkog pristupa u nastavi uvelike utjecati na kvalitetu sata, kao i na razine usvojenosti samog sadržaja.

Istraživanje pripremila i provela:

Vladimira Fumić, učiteljica razredne nastave, mentor iz OŠ Braća Seljan